

09.12.2019

Asia/9

§ 51

Helsingin työllisyydenhoidon haasteet ja mahdollisuudet

HEL 2019-011375 T 00 01 01

Päätös

Kaupunginhallituksen elinkeinojaosto merkitsi tiedoksi katsauksen Helsingin työllisyydenhoidon tilanteesta.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli projektiasiantuntija Olli Hokkanen. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

vs. elinkeinojohtaja
Ilkka Haahtela

Lisätiedot

Olli Hokkanen, projektiasiantuntija, puhelin: 310 23602
olli.hokkanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Työmarkkinat Helsingissä - uusimmat_tilastotiedot
- 2 Kuuden suurimman kaupungin työllisyyspalvelut vuonna 2018
- 3 Neljän strategisen hankkeen seuranta ja vaikuttavuuden tavoittelu -raportti 2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tausta

Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 mukaan helsinkiläiset ovat osaamistaan, kykyjään ja koulutustaan vastaavissa töissä. Kaupunki suuntaa työllisyyttä edistäviä palveluitaan erityisesti niihin ryhmiin, joissa osallistuminen työmarkkinoille on vähäisintä. Vakaan kaupunkitalouden perustana on vahva työllisyys.

Työllisyydenhoito

Työttömyyteen ja työllisyyteen liittyviä lakisääteisiä ja vapaaehtoisia tehtäviä hoidetaan kaupunginkanslian elinkeino-osastolla. Työttömille helsinkiläisille tarjottavat monipuoliset palvelut täydentävät TE-toimiston palveluja. Työllisyshoidossa toimia kohdistetaan erityisesti alle 30-vuotiaille nuorille, pitkään työttömänä olleille sekä ulkomaalaistaisille.

Kaupungin työllisyyspalveluiden tavoitteena on työttömän työllistyminen avoimille työmarkkinoille suoraan tai koulutuksen kautta. Työllisyyspalveluilla vahvistetaan Helsinkiä osaavan työvoiman kaupunkina kaupunkistrategian mukaisesti.

Vuonna 2019 työllisyyspalveluiden budjetti on 33 835 000 euroa. Määrärahoja varattiin palkkatukityöllistämiseen, työttömien asiakaspalvelun ja neuvonnan toteuttamiseen, Helsinki-lisään, oppisopimuskoulutukseen sekä avustuksiin, kokeiluihin ja ostopalveluihin, joilla työttömille järjestetään työmahdollisuuksia. Ennusteen mukaan määrärahat käytetään vuoden loppuun mennessä täysimääräisesti.

Työllisyyttä tukevat koulutuspalvelut on järjestetty kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla. Kuntouttavan työtoiminnan kustannuksista on vastannut sosiaali- ja terveystoimiala.

Katsaus työllisyyteen ja työttömyyteen tilastojen valossa

Helsingin työllisyys on viime vuosina parantunut, mutta Suomen talouskasvun hidastumisen oletetaan lähiaikoina heikentävän kaupungin työllisyytilannetta. Syyskuussa 2019 Helsingin työllisyysaste oli 74,6 prosenttia, mikä oli 1,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin koko Suomessa ja prosenttiyksikön korkeampi kuin vuotta aiemmin kaupungissa. Työpaikkoja oli avoinna noin 11 000 ja kasvua edellisvuoteen oli 21 prosenttia.

Työttömien työnhakijoiden lukumäärä on Helsingissä laskenut selvästi viimeisen kolmen vuoden aikana. Työttömyysaste kääntyi pitkään jatkuneen talouden taantuman jälkeen kuudessa suurimmassa kaupungissa laskuun vuonna 2016. Helsingissä oli noin 30 350 työtöntä työnhakijaa vuonna 2019, mikä oli 27 prosenttia vähemmän kuin syyskuussa 2016 ja kolme prosenttia vähemmän kuin vuosi sitten. Syyskuussa 2019 Helsingin työttömyysaste oli 8,8 prosenttia, mikä oli 0,4 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Vuonna 2019 nuorten työttömien määrän väheneminen on jatkunut voimakkaana. Syyskuussa 2019 alle 25-vuotiaiden työttömien määrä oli vähentänyt kahdeksan prosenttia ja 25–29-vuotiaiden 13 prosenttia

vuodessa. Syyskuussa 2019 yli 50-vuotiaita työttömiä oli 11 100, mikä oli kaksi prosenttia enemmän kuin vuosi sitten.

Vieraskielisten työttömyys on pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna hienoisessa laskussa, mutta lasku on ollut hitaampaa kuin koko väestössä keskimäärin. Vuoden 2018 lopussa Helsingin 31 830 työttömästä 29 prosenttia oli vieraskielisiä. Osuus laski hieman edellisvuodesta. Työttömiä ulkomaan kansalaisia oli syyskuussa 2019 noin 5 500 henkilöä, mikä oli seitsemän prosenttia vähemmän kuin vuosi sitten. Alle 30-vuotiaista työttömistä vieraskielisiä oli neljännes. Vieraskielisistä työttömistä noin 24 prosenttia oli pitkäaikaistyöttömiä.

Pitkäaikaistyöttömien eli yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleiden osuus kaikista työttömistä on edelleen varsin korkea, 35 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä on kuitenkin vähentynyt viime vuosista merkittävästi. Syyskuussa 2019 pitkäaikaistyöttömänä oli 10 500 henkilöä, mikä oli yhden prosentin vähemmän kuin vuosi sitten ja peräti 44 prosenttia vähemmän kuin syyskuussa 2016. Tuolloin pitkäaikaistyöttömiä oli 18 800. Pitkäaikaistyöttömien määrän laskuun vaikuttivat kohentunut taloustilanne sekä TE-toimiston määräraikaishaastattelut.

Työttömyyden ja työllisyyden tilastotiedot ovat liitteissä 1–2.

Työmarkkinatuen kuntaosuuslista haasteena

Kuntaosuuslistalaiset ovat hyvin pitkään työttömänä olleita eli vaikeasti työllistyviä helsinkiläisiä, jotka ovat saaneet 300 päivää tai pidemmältä ajalta työmarkkinatukea. Kuntaosuuslistalaisia oli elo-syyskuussa 2019 työmarkkinatuen kuntaosuuslistalla noin 13 000. Kasvua oli 26 prosenttia verrattuna tammikuuhun 2015, jolloin työmarkkinatuen kuntaosuuden uudet maksuperusteet astuivat voimaan. Niiden mukaisesti Helsinki on maksanut osuutensa hyvin pitkään työttömänä olleiden työmarkkinatukimenoista. Helsinki maksoi työmarkkinatuen kuntaosuutta vuonna 2018 noin 62,5 miljoonaa euroa. Ennusteen mukaan kokonaiskustannukset vuonna 2019 ovat 63 miljoonaa euroa. Elo-syyskuussa 2019 kuntaosuuslistalaisten osuus Helsingin väestöstä oli kaksi prosenttia, Helsingin työvoimasta neljä prosenttia sekä Helsingin työttömistä työnhakijoista 43 prosenttia.

Vuoden 2018 alussa työmarkkinatuen kuntaosuuslistalla olevien lukumäärä ylitti pitkäaikaistyöttömien määrän. Kuntaosuuslistalaisten määrä on kasvanut, vaikka yhtämittainen pitkäaikainen työttömyys on hieman vähentänyt. Heikosti koulutusta omaavilla työnhakijoilla on usein osa- tai määräaikaisia työsuhteita, joten yhtämittainen työttömyysjakso katkeaa, mutta työsuhteen pituus ei riitä henkilön poistumiseen työ-

markkinatuen kuntaosuuslistalta. Lisäksi heillä alkaneet palvelut keskeytyvät keskimääräistä useammin, jolloin työttömyysjakso katkeaa palvelun alkaessa, mutta palvelu ei lopulta johda työllistymiseen ja listalta poistumiseen. Helsingin kustannustasolla pitkään työttömänä olleilla on usein myös heikko taloudellinen kannuste kouluttautua tai ottaa matalapalkkaista osa-aikaista työtä vastaan.

Nopeaa kustannusten alenemista ei ole näköpiirissä, sillä 1000 päivää tai enemmän työmarkkinatukea saaneiden määrä edelleen kasvaa. Tämän ryhmän osalta työmarkkinatuen kustannukset on jaettu siten, että kaupunki maksaa 70 prosenttia ja valtio 30 prosenttia. Alkuvuodesta 2019 lähtien ylempään maksuluokkaan kuuluvia on ollut enemmän kuin alemman maksuluokan kuntaosuuslistalaisia, toisin sanoen 300–999 päivää työmarkkinatukea saaneita. Alemmassa maksuluokassa valtion ja kaupungin maksuosuus on jaettu tasan. Kehitys johtuu siitä, että alemmasta maksuluokasta on siirtynyt henkilöitä ylempään maksuluokkaan. Toisaalta ensimmäistä kertaa kuntaosuuslistalle tulleet ja siellä vain vähän aikaa olleet ovat kyenneet paremmalla työ- ja toimintakyvyllä aloittamaan koulutuksen tai työn. Työvoima- ja maahanmuutto-yksikön analyysissä kriittinen raja näyttäisi olevan 600 päivää kertynyttä työmarkkinatukea, minkä jälkeen kuntaosuuslistalta on erityisen hankalaa päästä pois.

Helsingin kaupunki on suunnannut työllisyydenhoidon palveluitaan erityisesti kuntaosuuslistan asiakkaille. Työllisyyspalveluiden ydintä on tarjota asiakkaille tukea työllistymisen edistämiseen, ja noin 7000–8000 asiakasta on ollut vuonna 2019 pitkäkestoisessa ohjauksessa tai sosiaaliryhmittäisessä palvelussa. Kaupunki on jo pitkään panostanut nuorisotyöttömyyden hoitoon ja vaikeasti työllistyville aikuisille on tarjottu työllisyyspalveluita.

Kaupunki on työllistänyt noin 1500 uutta pitkään työttömänä ollutta helsinkiläistä mahdollistamalla palkkatukityön kaupunkityönantajana sekä myöntämällä Helsinki-lisää muille työnantajille. Kustannuskehityksen suunnan korjaamiseksi kaupungin työllisyyspalveluissa on käynnissä lisäksi vaikuttavuutta tavoittelevia strategisia hankkeita (liite 3), jotka ratkovat erilaisia tunnistettuja pitkäaikaistyöttömyyden osatekijöitä ja kohdentuvat erilaisille kohderyhmille ja erilaisiin tarpeisiin. Yhteistä hankkeille on toimintamallien luominen sekä työttömyyden taustalla havaittuihin tekijöihin vaikuttaminen. Strategisena hankintana on myös toteutettu Helsingin kaupungin, Invalidiliiton, ELY-keskuksen sekä TE-toimiston palvelukokeilu, jossa hyödynnetään ”Omavalmentaja Helsinki -palvelua”.

Kaupungin omaa toimintaa on täydennetty ostopalveluilla, esimerkiksi tulospohjaisella valmennuksella. Yli 30-vuotiaille työttömille on tarjot-

tu mahdollisuus saada matalankynnyksen neuvontaa. Kaikista toimista huolimatta uusia henkilöitä on ilmestynyt kuntaosuuslistalle toistuvasti, vaikka osa tästä kohderyhmästä työllistyykin tai pääsee koulutukseen. Kaupunki ei ole saanut etukäteen tietoa uusista listalaisista ennen kuin se on alkanut maksaa heistä kuntaosuusmaksuja. Kuntaosuuslistalaisien määrän kasvua on selittänyt osaltaan Suomeen tulleet turvapai-kanhakijat, jotka asettuvat ja muuttavat Helsinkiin pitkän työttömyysjakson jälkeen.

Kohtaanto-ongelman haaste

Helsinkiin on syntynyt vaikea kohtaanto-ongelma, jossa yritysten työvoimatarpeisiin ei löydy riittävän osaavaa työvoimaa. Kohtaanto-ongelmaa on sekä matalan että korkean koulutustason työtehtävissä. Samaan aikaan on paljon pitkään työttömänä olleita työnhakijoita ja avoimia työpaikkoja. Työmarkkinoiden yleinen vaatimustaso on kasvanut, esimerkiksi digitaalisten taitojen vaatimukset ovat lisääntyneet. Osaavaa työvoimaa pyritään lisäämään toimialakohtaisilla yhteistyöverkostoilla, oppilaitosyhteistyöllä sekä yritysten ja muiden kaupunkien kanssa yhdessä räätälöitävillä hankkeilla ja palveluilla.

Huhtikuussa 2019 käynnistyneen Kansainväliset osaajat yritysten kasvun vauhdittajina -hankkeen tavoitteena on houkuttaa erityisesti työvoimapula-aloilla työskenteleviä ulkomaisia asiantuntijoita pääkaupunkiseudun yrityksiin, tukea yritysten kansainvälistymistä sekä helpottaa alueella jo olevien kansainvälisten osaajien asettautumista ja työmarkkinoille kiinnittymistä. Osaajien houkuttelussa tehdään tiivistä yhteistyötä Business Finlandin ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa osana valtioneuvoston Talent Boost -toimenpideohjelman jalkauttamista. Talent Boost käynnistyi vuonna 2017, ja se vahvistaa yritysten ja osaajien kohtaantoa sekä kansainvälisten osaajien saatavuutta. Helsinki pyrkii lisäämään työperusteista maahanmuuttoa ja houkuttelemaan osaajia muun muassa vaativiin erityisasiantuntijatehtäviin.

Kohtaanto-ongelman ja digitalisaation haasteeseen on vastattu vuonna 2019 käynnistetyllä Grow with Google -digikoordinaattorikoulutuksella, jossa on opetettu vaativampia, työ-elämässä tarvittavia digimarkkinointiin liittyviä taitoja. Korkeasti koulutettujen työttömyyttä on yritetty hillitä Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien yhteisellä Korke-hankkeella (Korkeaa osaamista yrityksiin -hanke). Kansainvälisten osaajien alueelle asettautumista on tuettu International House Helsinki (IHH) -palvelulla. Lisäksi majoitus- ja ravitsemisalalan kohtaanto-ongelman ratkaisemiseen on kehitetty Horeca-toimintamalli, jota on jatkossa tarkoitus laajentaa muille työvoimapula-aloille.

Työllisyyden kuntakokeilun tuomat mahdollisuudet

Postiosoite

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Muutokset globaalissa taloudessa ja Suomen mahdollinen taantuma asettavat 2020-luvulla paineita Helsingin työllisyydenhoidolle, esimerkiksi osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiselle ja aivovuodon torjunnalle. Työllisyysasteen säilyttäminen vaikeutuisi sen nostamisen haasteet ovat tähän mennessä liittyneet erityisesti osatyökykyisten, syrjäytyneiden sekä vieraskielisten työllisyyden edistämiseen.

Vuosi 2020 tarjoaa myös mahdollisuuksia entistä tehokkaammalle toiminnalle. Helsingin kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päätti kokouksessaan 11.11.2019 § 42, että kaupunki jättää hakemuksen työllisyyden kuntakokeiluun. Kaupunkikokeilun mahdollinen käynnistyminen keväällä 2020 merkitsisi kaupungin pitkäaikaisen edunvalvonnan tavoitteen toteutumista: kaupunki vastaisi työnhakijoiden palveluprosesseista sekä tarjoaisi TE-palveluita alueellaan. Kokeilu tarjoaisi todelliset keinot kuntaosuusmaksujen vähentämiseksi sekä helpottaisi kohtaanto-ongelman ratkaisemista.

Mahdollisessa kuntakokeilussa kaupunki säilyttäisi työllisyysasteensa noin 75 prosentissa. Kokeilussa kaupunki kokonaisvastuullisena toimijana uudistaisi ja laajentaisi työllisyyden ekosysteemiä, joka mallinnettiin vuonna 2019. Kaupunki käyttäisi kokonaisvoimavaroja tehokkaammin, hyödyntäisi omavalmentajamallia, karsisi päällekkäiset palvelut, tehostaisi palveluohjausta, varmistaisi palveluketjujen katkeamattomuuden, panostaisi työnhakujen alkuvaiheisiin, mahdollistaisi joustavat polut kohti työelämää, kehittäisi työhön kuntouttavia palveluita sekä vahvistaisi henkilöstön osaamista. Kokeilussa hyödynnettäisiin tekoälyn, ohjelmistoalustojen ja yhteisen tietojärjestelmien mahdollisuuksia, jotta asiakaskunnasta muodostuisi parempi kuva. Kaupungin strategiset työllisyshankkeet tukisivat uudenlaista yhteiskehittämistä.

Kokeilu mahdollistaisi maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävien palveluiden tarjoamisen entistä oikea-aikaisemmin ja suunnitelmallisemmin yhden järjestämistä vastuullisen toimijan ohjatessa asiakkaan palveluprosessia. Näin voitaisiin ehkäistä maahanmuuttajien työttömyysjaksojen pitkittymistä ja hillitä tältä osin kunnan osarahoittamaan työmarkkinatukeen kohdistuvaa kasvupainetta.

Onnistuessaan kokeilu osaltaan torjuisi kaupunkistrategian mukaisesti syrjäytymistä ja huono-osaisuutta sekä vahvistaisi sosiaalista integraatiota ja inklusiota. Työllisyys- ja sosiaalisten vaikutusten saavuttamiseksi ja todentamiseksi tavoitellaan, että osa kokeilun aikana saavutetuista toimivista rakenteista jäisi myös pysyvästi voimaan.

Kokeilussa yritys- ja rekrytointipalveluista muotoiltaisiin toimiva, yhteneväinen sekä tehokas kokonaisuus yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. Keskeistä olisi varmistaa, että asiakkaat saavat keskittyä yri-

tystoimintojensa käynnistämiseen ilman turhia päällekkäisiä palveluita. Rekrytointipalveluiden käyttöön tuotaisiin aiempaa monialaisempaa kartoitustietoa.

Kokeilussa kaupunki nostaisi osaamispalveluidensa käyttöastetta esimerkiksi nuorten työpajatoiminnassa, oppisopimuserientaatioissa, lupa- ja korttikoulutuksissa, työpaikoilla tapahtuvassa suomen kielen opetuksessa sekä omaehtoisissa opinnoissa. Yhteistyössä toisen asteen ja korkea-asteen toimijoiden kanssa Helsinki muodostaisi osaamisen kehittämisen konsortion, joka varmistaisi alueellisesti eheän palvelukokonaisuuden.

Työllisyydenhoidon toimet vuonna 2020

Työllisyyden kuntakokeilun mahdollisen toteutumisen lisäksi Helsinki jatkaa määrätietoisesti työllisyydenhoitonsa kehittämistyötä.

Elinvoimaa lisätäkseen kaupunki jatkaa vuonna 2020 kansainvälisten osaajien houkuttelua alueelleen sekä edesauttaa yritysten ja kansainvälisten osaajien kohtaamista. Osaajia yritysten tarpeisiin pyritään löytämään varsinkin korkeasti koulutettujen, vieraskielisten ja pitkään työttömänä olleiden joukosta. Vieraskielisten helsinkiläisten työllisyysastetta yritetään nostaa lähemmäksi 60 prosenttia. Helsingin työllisyyspalveluiden tavoitteena on vuonna 2020 nykyistä tehokkaammin ja oikea-aikaisemmin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista. Digitaaliseen palvelutarjontaan panostetaan.

Helsinki vahvistaa yritysystävällistä politiikkaansa, esimerkiksi Helsinki-lisän ehdot uudistetaan yhteisellä linjauksella Espoon kaupungin kanssa. Ehtoja yksinkertaistetaan, kohderyhmää laajennetaan ja kestoja pidennetään. Helsinki-lisän uudistamisella pyritään vaikuttamaan nykyistä varhaisemmassa vaiheessa työllistymiseen. Työvoima- ja maahanmuutto -yksikkö jatkaa aktiivisesti yhteistyötä kaupungin yrityspalveluiden sekä NewCo Helsingin kanssa.

Työvoima- ja maahanmuutto -yksikkö jatkaa neuvonta- ja valmennuspalveluiden sekä palvelualustojen kehittämistä. Yhteistyötä vahvistetaan palveluntuottajien ja kaupungin toimialojen kanssa. Ostopalveluilla täydennetään työllisyydenhoidon perusprosesseja. Palveluntuottajat nähdään jatkossa innovaatio- ja tuotekehityskumppaneina. Kaupunginkanslia, sosiaali- ja terveystoimiala sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimiala solmivat vuosiksi 2020–2022 yhteistyösopimuksen, jolla on tarkoitus vastata yhteisiin työllisyydenhoidon haasteisiin.

Toimivalta

09.12.2019

Asia/9

Hallintosäännön 8 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksen elinkeinojaosto päättää elinkeinopolitiikkaa ja kilpailukykyä koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista. Lisäksi elinkeinojaosto päättää työllisyydenhoidon periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista ja maahanmuuttoa koskevista periaatteista sekä seuraa niiden toteutumista.

Kokouksessa asiaa alustaa työvoima ja maahanmuutto -yksikön projektiasiantuntija Olli Hokkanen.

Esittelijä

vs. elinkeinojohtaja
Ilkka Haahtela

Lisätiedot

Olli Hokkanen, projektiasiantuntija, puhelin: 310 23602
olli.hokkanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Työmarkkinat Helsingissä - uusimmat_tilastotiedot
- 2 Kuuden suurimman kaupungin työllisyyspalvelut vuonna 2018
- 3 Neljän strategisen hankkeen seuranta ja vaikuttavuuden tavoittelu -raportti 2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginkanslia